

FEIZ HA BREIZ

Kannad Mizek ar Vretoned

War va daoulin

evit va Bro

Jezuz ! Jezuz !

An Hano-se a youc'he hon Tadou, pa zavent evid ar Groa-ziadeg : an hano-se a youc'hent en argadenn ;

An Hano-se hon eus skrivet war donnenn an douar-holl ; gant gwad hor brezelourien ha ludu hor re varo ;

An Hano-se a zigeizer bemdez e tiez soul ar Vretoned, gant karantez ;

An Hano-se a laouena hor re doc'hor hag evel unan toc'hor e lavaran an Hano-se hizio,

Jezuz, Jezuz !

C'houi hag ho peus laket da adsevel a varo da veo, merc'h Jaïrus ha Lazar, ha mab intanvez Naïm ;

Deskit d'in ar geriou a zihun eur bobl

Hag ez in, kannad a fizians, d'o adlavaret war va Breizig kousket...

(Komzou diweza PEDENN Y.-P. Calloc'h evid e Vro, diskleriet e Bleun-Brug Plougastel, gant Fanchig MORVAN, eus Brest, a c'hounezas priz kenta an Displegaded).

HERE 1937

Feiz ha Breiz

Renet gant an Aotrou PERROT

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz 13 lur. — Frans ha broioù stag outi 15 lur
Evid ar re a zo e diavéz bro 20 lur
Koumananchou a enor 20 lur
Kasit ho koumananchou, dre chek-post da : M. l'ADMINIS-
TRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC (Finistère).
C. C. 21.802 Rennes.

Evit ar vugale: 6 gwenneq hepken

TAOLENNOU EUS ISTAR HOR BREIZ

Skrivet gant Edmond Boiseq ha skudennaouet gant Herri Caouissin, a gaver da brena e « Union des Œuvres Bretonnes », Pleiber-Christ, Finistère.

An taolennoù-se a zo moulet, e meur a liou, e giz ar re a hanv e galleg : « Images d'Épinal ».

Talvoudus int da lakât ar Vretoned vihan da anaout istor o bro.

An daolenn, 16 kevrenn war bep hini, 6 gwenneq ar pez ha 32 lur ar c'hant.

GOULENN A REOMP

OUZ HOL LENNERIEN

HA N'O DEUS KET C'HOAZ PAEET O C'HOUMANANCHOU ECHUET E MAE, MEZEVEN, GOUERE, EOST HA GWENGOLO, D'HEN OBER RAKTAL.

BENNOZ DOUE D'EZO !

C. C. 21.802 RENNES.

72^{vet} BLOAVEZ — Nⁿⁿ 10

MIZ HERE 1937

FEIZ HA BREIZ

SELAOUIT 'TA !

(Diwar skeudenn Dihunamb) Gouel Mikael hag an Ankou
a ra kalz a jenchamanchou

...Ha pa deu Gouel Mikael, ar merour a vez nec'het eo an hini a wel eo goulo e yalc'h ; mat, tenzorier « Feiz

ha Breiz » a lavar d'in n'en deus ket eur gwenneg, en e gef, ken nebeut, evit paea « Feiz ha Breiz miz gwengolo hag hini miz here, ha n'eo ket souez : selaouit kentoc'h ; 359 eus hor c'homananterien o deus ankounac'haet digas d'eomp o 13 lur ;

13, abaoe miz here 1936, a dle	229 lur ;
5, abaoe miz du 1936, a dle	65 lur ;
165, abaoe miz genver 1937, a dle	2.145 lur ;
10, abaoe miz c'houevrer 1937, a dle	130 lur ;
13, abaoe miz meurz 1937, a dle	229 lur ;
37, abaoe miz ebrel 1937, a dle	381 lur ;
16, abaoe miz mae 1937, a dle	208 lur ;
30, abaoe miz mezeven 1937, a dle	390 lur ;
42, abaoe miz gouere 1937, a dle	546 lur ;
8, abaoe miz eost 1937, a dle	104 lur ;
20, abaoe miz gwengolo 1937, a dle	260 lur.

359, a dle, etrezo holl, da nebeuta 4.687 lur.

Me 'lavar 4.687 lur, da nebeuta, rak etouez an 359 koumananter se, ez eus darn hag a dle 15 lur er bloaz, ha darn all 20 lur, hervez ar vro m'emaint enni o chom ha setu perak e pedomp al lennerien vat-se, en han Doue ha Breiz, da ober eun digemer laouen d'al lizer a gasimp d'ezo er miz-man rak anez n'hellimp ket padout ken ; ni a c'hell rei, hor poan hag hon amzer d'hor bro, hep gortoz digoll ebet, met ar marc'hadour paper ha liou hag ar mouler ne raint biken eveldomp.

Lennerien all a zo c'hoaz hag hol laka er gwask hag eo ar re a bren « Feiz ha Breiz », eur wech an amzer, pa dro en o fenn, hag a jom daou viz goudeze heb e c'houlenn ; gant lennerien evelse, e c'hellit kredi, n'eus nemet koll.

En amzer-man m'eo kresket priz pep tra, hini ar marc'hadour paper, hini ar mouler, hini ar post, e ranker sellet tost ; pedi a reomp eta, ar re a bren « Feiz ha Breiz », diouz ar miz, d'her prena hep miz, kement hag

ober hag atao e ti an hevelep gwerzer ha nann gwech aman, gwech a-hont.

An holl gazetennou all o deus kresket o friziou ; evit c'hoaz hon eus gelllet dere'hel d'hor priziou koz ; met ne c'hellimp kenderc'hel, evelse, nemet harpet e vefemp gant hol lennerien goz, na petra 'ta, hag ivez gand al lennerien a gavo d'eomp edoug ar miz-man, ar Vretoned eveziant a oar kemeret preder gand o bro.

Miz here, eo ar miz gwella evit fuilha had en douarou hag er sperejou ; ar miz gwella evit strewi, dre holl, ar skridou mat.

En eur barrez, — n'hen hanvin ket, pa n'eo ket ret, — hon devoa dek lenner, breman tri bloaz ; eun den, nevez deuet enni, en deus labouret ha, breman, ez a di 70 « Feiz ha Breiz », bep miz.

Ar pezh a reas ar Breizad kalonek-se, piou n'hellfe hen ober en dro d'ezan ?

Ma ouesfemp en em glevet da zifenn, a-zoare, tenzorioru brasa hor gouenn, ne lesfemp ket eun ti kristen, e Breiz-Izel, hep lakât ennan « Feiz ha Breiz ».

Eur barz eus Kembre a skrive breman ez eus seiz kant vloaz : « Tra vuam ein seith, tri seith nyn beitei ! » — « Tra ma voemp hon seiz, tri seiz n'o divije ket hor c'hannet ! » (1).

Ha me n'em eus ket a aoun o lavaret ken nebeut : Seiz Breizad hag a en em glevo, da vat, en eur barrez, a zo gouest da lakât banniel ar Feiz da lintra a-us ar barrez-se hag hini Breiz, war ar marc'had.

Ya ! tra ma vezint o seiz unanet, da vat, a spered, a galon hag a oberou, biken tri seiz ne deuint a-benn da rei lamm d'ezo.

Y.-V. PERROT.

(1) Cf. p. 10. — « Poèmes Galois du Moyen-Age » ; goulenn al leor nevez-se ouz an oberour, an A. Yvon Levot-Becot, Kerc'hleuz, Guipavas.

Galvadenn da Yaouankiz kristen ar mêziou

Goude eun distag a bevar miziad, tuhez ar barrez a zihun a-nevez hag ho kalv da labourat eviti gant ho kalon hag ho spered.

Epad an hanv, pep hini ac'hanoc'h en deus bevet evitan e-unan, evit e familh.

Breman p'eo klozet an eost hag aet ebiou d'eoc'h amzer al labouriou bras, e rankit sellet pelloc'h hag uhe-loc'h, Distrei a ra ar goanv gant ar beilhadegou : an amzer vat evit en em drei ouz al labour spered... evit labourat war dachenn ar barrez. Karet a rit ho familh, ho ti, ho karter, ho parkeier, ho parrez, ha p'o gweloc'h, goude beza ranket o c'huitaat, eur pennadig hepken, ar gwel anezo a laka al laouenidigez da bara war ho tal hag a ra vad d'ho kalon.

Enno, e gwirionez, eo ho peus tremenet hoc'h amzer wella, bloaveziou dizoursi ho pugaleaj, enno eo eman an dud, an traou a garit ar muia er bed-man, enno eo e kavit, en distro eus a bep lec'h, an diskuit, ar peoc'h, an eurusted.

Hogen ar c'hornig-douar-ze, m'ho peus gwelet ennan an deiz, evit ar wech kenta ; an tiegez kristen-ze, e oar ennan ken niverus, ken unanet ; ar parkeier-ze labourer ker mat, ha karget a drevajou a bep seurt, a zo ive unan eus nerz ha pinvidigez brasa ar vro.

Doue ra viro, ma vije dilezet an holl draou-ze, ne ve mui en o flas nemet rivin, tristedigez hag ar vro a vije kaset da netra.

Mat, al labour a c'houlenner diganeoc'h staga gantan eo miret, difenn, lakaat da vont war well an tenzorieu-ze.

Ha m'o peder ker start da gregi gand al labour, d'en em starda ken etrezoc'h, da rei an dourn an eil

d'egile, eo abalamour ma z'eus hirio enebourien fallakr hag a venn o c'hailhara, o diskar hag o freuza.

Eun nozvez a viz gwengolo, m'edo du-hont, war dalbenn an emgann, oc'h ober e dro-ged, dirak linenn an tan, ar barz kalonek, Yann-Ber Calloc'h, a daolas war ar paper ar c'homzou dispar-man, a echue dre eur bedenn druezus :

« Ene Kornog, he douar, he merc'hed hag he bleun

« Holl c'hened ar bed eo, en noz-man a viran. »

Mêziou Breiz-Izel, bet graet ken kaer, dre hir vloaveziou ha dre galz poan, gant hon tadou, a rumm da rumm, a zo hirio, siouaz, leun a riskl evito. Mall eo ober ar ged ivez en-dro d'ezo. Ha d'eoc'h c'houi, yaouankizou kristen hag a zo lemm o spered ha tomm ho kalon, eo e tigouez an dever hag an enor da viret, en o fez, o ene, o finvidigez hag o holl c'hened.

Bras marteze e kavoc'h al labour a c'houlenner diganeoc'h. Met ma teuer da fiziout ennoc'h eur garg ken pounner eo dre ma ouezer ez oc'h goest d'he dougen.

C'houi n'oc'h ket, a drugare Doue, eus an dud yaouank-se, ken stank en hon amzer ha ne zonzont nemet enno o unan, ha ne glaskont nemet aesamanchou ha plijaduriou ar vuhez. Gouzout a rit n'oar ket bet lakaet war an douar evit beva eurus.

Eun den, da lavaret eo eun den, ne c'hell ket distrei e sell diouz stad e nesa na diouz stad e vro, ne c'hell ket dizonjal en devezo da respont, eun deiz, eus ar vad eo barrek da ober en-dro d'ezan.

Ober a c'hellit kalz vad, e gwirionez. Bet ho peus da westla ar pezh a zo a wella ennoc'h evit eul labour talvoudus meurbed hag eo savetei an douar, ar familh ha dreizo ar barrez. Plijet ive, gant Doue, e-giz ma c'houlenne Calloc'h, « lakaat eur galon grenv en ho kreiz..., beza hepred ganeoc'h, ha neuze ho preder a vezo skanv evel ar plunv. »

L. B.

Diwarbenn petra ?...

Edon disul o vont da welet Janned, eun amezegez d'in a zo klanv pell 'zo, hag en eur dreuzi ar c'hoat, harpet war va baz kelenn, e sonjen, evel ma ran alies, e lenne-rien « Feiz ha Breiz ». Deuet eo ar mare da gas va fennad-skrid d'ar mouler, ha n'em boa merket netra c'hoaz war ar paper ! Nec'het oa va spered hag atao ez eo, rak c'hoant plijout d'al lenne-rien am eus ! Ha koulskoude, e ouezan mat ez eo diskiant an neb a c'hoanta plijout d'an holl ! Klevet a ran marvailhou dre ma 'z an, a-wechou e c'houlennan digant an hen-man an hen, met ar respont-chou a zo dishenvel, e c'hellit kredi !

Lod a lavar : « Ma vije hano war ar gelaouen diwarbenn hor parrez, e vije kalz bravoc'h ! »

Lod all : « Me a garfe lenn pennadoù diwarbenn an amzer dremenet : istor Breiz pe istor ar manerioù koz, pe an ilizou kaer ! »

Lod, er c'hontrol a gav e vez re alies hano eus an amzer goz ; ar merc'hed a gavfe brao eur pennad diwarbenn al labour wardro an ti, hag eur vaouez yaouank, ha ne ouie ket o komz ouz piou edo, he deus lavaret d'in :

— P'oan yaouankik, e veze kentelioù Tintin Anna da lenn war « Feiz ha Breiz », hag e veze plijadur.

Eur plac'h, bet ugent vloaz da c'houel Yann, he deus anzavet e plij d'ez, ar muia, ar mojennou ha danevellou diwarbenn ar pezh a dremen er bed-all, hag eur pôtrig, troet e spered war ar gwerziou, a garfe lenn bep miz, eur werz bennak pe glevet hano eus kan al laboused ha kaerder hor maeziou. Tremen diouz an holl n'eo ket ês ! Ne c'heller ket lakat war an hevelep pajenn an doare da gaout kezeg kaer, hag ar môd da baka ar vugale-vihan ! Lakat hano eus pep parrez a zo dreist hor galloud ; ar pezh a dremen e Kerne ne zell ket kalz ouz Leoniz ! Evit pe seurt tud eo d'in skriva ? Dinec'hit va spered, o va Doue, peotramant c'houi, lenne-rien vat ! Rener « Feiz ha Breiz » en deus graet ar goulenn-ze ouzoc'h, eun neubeud miziou 'zo, met ar re a lavar ar muia a zo chomet ar sioula ; red eo d'ezo displega o menoz....

En em gavet e oan e ti Janned : en he gwele edo war he c'hoazez, niverenn east etre he daouarn :

— Pep tra, warnan, a zo kaer pe blijadurus da lenn, emezi ; maga 'ra hor Feiz, kreski a ra hor c'harantez evit Breiz ; mall am eus da welet diwarbenn petra e vezo hano er miz a zeu !

— Fe dam Doue ! n'eo ket ganez e vezin dinec'het Janned kêz, emeve ; gwella 'm eus d'ober eo goulenn digand an dud : **diwarbenn petra ?**

Graet am eus.

TINTIN ANNA.

Ar veleien bet o kerc'het relegou sant Gwenole, e Landevennec, a-benn Goueliou Bleun-Brug Plougastel.

(Photo tennet gand an Aotrou Dezarrois, Rener meur holl mirdiou Frans).

Kenstrivadeg ar Prezegerez

DANVEZ. — E iliz-veur an Naoned, an Duk Alan a drugareka ar re o deus roet an dourn d'ezan da adsevel Breiz.

Setu aman ar brezegenn, savet war an danvez-se, he deus bet ar priz kenta hag a zo bet diskleriet, e Plougastel, gant Gabriel CABON, dirak an holl, en eun doare helavar meurbet, d'ar 24 a viz eost diweza.

Aet eo pelloc'h, ebiou d'eomp, dremm euzus ar brezel ; fin a zo d'al lazerez ; ne welimp mui ar gwad o ruilha, ar c'horfou o koueza hag o chom da vervel ha da vreina er pri ; deuet eo ar peoc'h.

C'houi, Doue an armeou, eo a dlean trugarekât, da genta, eus ho skoazell vadelezes. Drezomp hon-unan n'oamp nemed eur guchenn Vretoned harluet oc'h en em zével ouz mistri yut ha kals krenfoc'h egedomp.

Hepdoc'h ne c'hellemp netra ; hor stourmajou a vije bet kollet hag hor Breiz a vije bet chomet dindan « seil pounner an estren ». Met, C'houi, Aotrou, a zo trugarezus e kenver ho pugale boaniet. Selaouet hoc'h eus ar pedennou birvidik a gase bemdez warzu ennoc'h, holl venec'h Breiz-Vihan.

Epad emgann Runeven, ho servicher Goulc'hen, en deus ho pedet, e barr an nenv, evel gwechall Moyses, war gern ar Sinai hag hoc'h eus roet d'eomp an trec'h.

Falvezet eo bet ganeoc'h digabestra hor Breiz ; graet hoc'h eus anezi eur vro eürus ; ne vezo ket war an douar eur vro ken anaoudek hag hi ha diskouez a ray d'eoc'h he anaoudegez vat dre he aked d'ho servicha ha da zifenn ho kwirioù.

Ha C'houi, Itron Varia, hor Mamm vat, C'houi ivez hoc'h eus hon harpet gant ho tourn galloudus. E stourmad an Naoned, goude beza kilet e prad Anian e oamp holl fallgalonet ha diranvet gant ar zec'hed ; ne gavemp banne dour ebet, e nep lec'h. Neuze ho pedjomp gant feiz ha kerkent eur brezelour o toulla ar vrousteg a lakeas da darza eun eienenenn dour glan. Kennerzet gant an dour burzudus-se ha gant ho skoazell anat hon eus en em gannet gant muioc'h a galon hag hon eus ledet hon enebourien ouz torgenn. Derc'hel a reomp sonj eus ho madoberou hag e nep lec'h n'ho po a vugale ken sentus.

P'edon harluet e Londrez eo dirak hoc'h aoter, Aotrou sant Per, eo o deus Amalgod ha Gwezennoc, kanned an abad Yann, graet le a zentidigez, em c'henver, e han ar Vretoned. En hoc'h iliz ivez eo bet benniget va c'hleze dir. Pa 'm eus lammet er vag a dlee va degas da Vreiz-Izel, ouzoc'h eo em eus en em erbedet ha selaout hoc'h eus va fedenn. Distroet hoc'h eus bepred diorzin kleze an enebour ; hag evit diskouez d'eoc'h va anaoudegez vat e fell d'in adsevel hoc'h iliz ha beza hiviziken ho sklavour.

Ya, va mignoned, an nenv en deus hor skoazellet ; d'ezan eo e ya da genta va anaoudegez vat. Met c'houi ivez a dlean trugarekaat eus ho nerz-kalon hag eus ho fizians da gaout an trec'h. En ho touez e welan, er penn araok Yann, abad Landevennec, en deus graet dre e bedennou hag e ijin muioc'h eged an holl vrezelourien. Rak p'edo an Normaned oc'h ober o reuzioù en hor Bro, Yann, da genta, en deus lakaet ar Vretoned morgousket da zihuna evit redek d'an emgann. Hen eo en deus prederiet war stad reuzeudik hor bro baour hag en deus kredet en em zila dre guz etre mogerioù hanter ziskaret e abati ; hen eo en deus en em glevet gant e verourien goz, Amalgod ha Gwezennoc, evit dineizia an Normaned, hag en deus graet d'ezo treuzi ar mor doun evit dont davedoun

gant eun neceut tud kalonek. Hen eo Salver hor Breiz ha n'eo ket me eo. E hano a vezo skrivet e lizerennou aour war istor hor Bro hag a skedo da viken dirak daoulagad hor bugale.

Goude ar re o deus aozet ha reizet ar brezel emañ ar re o deus he graet. Meuleudi, trugarez hag anaoudegez vat da va zierned dispont o deus stourmet gant kement a nerz-kalon. E pep korn eus hor Bro o deus roet lamm d'an enebourien ha difoupet ar gwall neiziadou a oa e Dol, Sant-Brieg ha Kastell-Auffret. Meuleudi dreist-holl da Even, tiern Leon, en deus skoet eur gwall daol ganto e Runeven, rag abaoe n'o deus ket lakaet o zreiz war e zouarou.

Ha c'houi, va c'henvroiz ker, hag a zo diredet ken niverus eus an harlu da stourm evit frankiz ho pro, ne ouezan ket penaos ho trugarekaat a-walc'h. N'eo na gant aour na gant arc'hant e vez paet seurt taoliou kaermet gant envor peurbadus eur vro a-bez. Kalz eus ho kenvreudeur a zo kouezet war an dachenn. Dleet eo e vefe kanet oferennou evit diskuiz o ene ; rak skuilhet o deus o gwad evit ar Vro.

Ha breman, va mignoned, p'hon eus gellet skuba kuit hon enebourien touet, eo mall d'eomp adsevel da vat hor Breiz, gant aoun na deufe d'he brasa enebourien gwasoc'h c'hoaz. Rivinet eo, met dre hol labour aketus hag eveziant e vo pinvidikaet ; hor c'hoajou pulluehet a zavo a-nevez ; hor maeziou duet gant an tan gwall a vleunio adarre ha war hor Breiz adsavet ganeomp e savo hiviziken deiziou a levenez, a frankiz hag a beoc'h, dindan heol benniget an Aotrou Doue.

EUR GOMZ DA VIRET

An Ao. André Dézarrois, penn-rener Mirdiou Frans, hag a reas d'eomp an enor da zont da c'houeliou Bleun-Brug Plougastel, a lavare, e Dinard, gant Gouel-envor diskenn Yann IV :

....« *Ma c'h anavezfe Breiz ar binvidigez a zeu d'ez i a-berz he bugale, e vefe stad bras enni.*

....« *Gallout a reer asuri, hep kaout aon da veza dislaret, n'eus ket hirio, e bro ebet e diabarz ar Frans, skulterez da dalvezout hini Breiz.* »

Eur Beleg meksikan merzeriet gant dispac'herien e vro

(EIL PENNAD)

DISPAC'H HAG HARLU

Sebezet e chomer, pa weler pegement eo dismantret ar Meksig gant ar freuz hag ar reuz rak war 16 milion a dud a vev enni, 15 milion o deus anzavet ez int katoliked. Eus ar re-man 55 war 100 a zo kristenien vat, hag 20 war 100, eme eun Eskob e bodadeg ar Zakramant e Amsterdam, a zo kristenien a verv enno eur feiz krenv. Ma c'hell eun dournad tud fall gouarn ar vro dre an dir hag an tan, eo dre ma n'eus ket eur ouenn hepken. Ar Meksig a zo grêt eus meur a ouenn : 15 war 100 eus an dud a zo tud gwenn, 54 war 100 a zo kemmeskidi, 30 war 100 a zo a ouen digemmesk ar vro, 1 war 100 a vorianed deuet eus an Afrik. Ma ve unvaniez, n'eo ket eur sklabez lakipoted divergont eo a c'hellfe ober al lezenn en eur vro ker kristen ; met siouaz ! !

Koulskoude, ar bloaveziou kenta a dremenas Miguel Pro er manati a oa didrouz awal'h. D'an 10 a viz eost 1911, an den yaouank, a yeas da di an Tadou jezuit, e El Elano, e rann-vro Michoacan. Er c'horn douar-man, e rene ar peoc'h, epad ma kroze an arne e meur a lec'h all eus ar vro. D'an ampoent, Porfirio Diaz a oa penn-rener ar Meksig. Darn a oa skuiz gantan : ar sosialisted en em lakeas da skei warnan, ar beorien hag an Indianed a zelaou o c'homzou bilimus hag abarz nemeur Diaz a zo ouz torgenn diskaret gant Fransisko Madero, eun den oajet a 38 vloaz. Henman en devoa an trec'h d'ar 6 a viz du 1911 ha d'ar 7 a viz mezeven 1912 e kurun e c'hounid e Meksiko.

Met evel m'int boaz, an dispac'herien a deu d'en em zebri, d'en em ziskar an eil egile. Ar penn-rener nevez a zo dic'halloud da ziarbenn, da vlenia ar bagadou tud en

deus c'houezet enno tan ar gwarizi hag ar gasoni. Paotred ar skrab a zav o fenn hag, hep dale, Madero a zo gwall-voustret : an dizurz, ruz evel an tan hag ar gwad, a zo mestr. E c'houevrer 1913, eun emgann skrijus a had ar maro e Meksiko ; ar penn-rener hag an holl bennou bras a zo diskaret.

An den ar brudeta a jomas, oa Huerta ; ar garg uhela a voe roet d'ezan, met evit eun nebeut miziou hepken. Henman a oa furoc'h ; ar gatoliked n'o devoa ket da glemm anezan. A-ziaraok, Madero zoken en devoa klasket ober vad d'ezo. Met tud devet gand ar c'hoantegez da veza da genta, a vir ouz an urz da gemerout gwri-ziou, Evelse gouarner ar rann-vro Coahuila, Carranza e hano, en devoa dastumet soudarded evit teurel d'an traon Madero. Pa voe lazeta an den-man, Carranza ne falvezas ket gantan anaout Huerta evit penn-rener ar Republik ha, d'ar 26 a veurz 1913, e embann ar mennad-ze.

Abarz nemeur eun torfetour, Villa, evel eil-rener, a ro an dourn da Carranza hag a zigas d'ezan eun arme. Penn-rener ar Stadou Unanet, Wilson e-unan, a ro harp d'an daou labeskenn fallakr-ze. Evit seveni o menoz, an daou vuntreer ne argilint ket dirag an torfejou an euzusa : dismantri a raint pep tra dindan o zreid milliget. Glaourenni a reont, gand ar gasoni, ouz ar gatoliked a damallont da rei skoazell da Huerta. Ar geiz a gouez, dindan o c'hrabanou leun wad, a zo flastret, ar maeziou hag ar c'hêriou a zo laeret, ar voc'holied a zo stlejet en ereou, an ofiserien paket en emgannou a zo lazeta.

D'an 20 a viz eost, Carranza a zo mestr e Meksiko ; Huerta en devoa roet an dilez eus e garg d'ar 16 a viz gouere. Amzer ar spount bras a zo o tigeri. Soudarded an dispac'herien, o tigouezout e Meksiko, a zougenne bannielou a c'helled lenn warno komzou gaouiat evel ar re-man : « Ar veleien eo an denvalijenn ; al librentez eo ar sklerijenn ! »

Evit tud diaoulek, al librentez, ar frankiz eo ar gal-loud da ober an droug. E hano ar frankiz-se, 60.000 soudard Carranza ha Villa a oa o vont da ober traou skri-

jus. Diwallerien kêr a zo kaset en o roud, al lezvarnioù a zo sarret, an dud barnet kablus a zo kroget enno ha tennet warno. Met d'ar veleien dreist-holl, eo e vezo grêt brezel : ar beleg eo, dre e bedennou, e brezegennou, dre an oferenn, enebour bras an diaoul hag e vevelien ha setu perak e vezo, araok pep tra, pleustret d'hen dismantri.

Evit difenn ar gwir-frankiz, an eskibien en em unan- nas evit skriva d'ar 16 a c'houere eul lizer ; tamall a raent moustrerez yud ar vistri nevez. Raktal, ar re-man a gemer an eskibien evid enebourien, hag, en eun doare vezus, a zav a eneb ar relijion lezennou dizakr. O zoudarded a ya en ilizou, a daol d'an douar ar Spesou sakr, a deu da zansal enno ; awechou e tennont war ar c'haroziou, war an tabernakl, eur wech zoken war an ostensoar epad bennoz ar Zakramant. Diwezatoe'h, Villa en em fougee da veza, gand e zaouarn e-unan, tached eur beleg en eun arched, ha da veza e lezet ennan da vervel gand an naon. Hag an dispac'h a yelo gwasoc'h gwasaa...

*

**

Epad an amzer-ze, Miguel Pro a laboure war dachenn e ene, evid e gaerât dalc'hmat. Goude beza bet nevez-ziad edoug daou vloaz e kompagnunez Jezuz, e reas e leou kenta a relijion, d'ar 15 a eost 1913. E dud, siouaz, n'o devoa ket gellat beza test eus eur gouel ker c'houek : n'oa ket brao kerzout dre an hentchou goloet a zoudarded. Edo breman, an den yaouank, o vont da zeski ar filosofi. Met ar peoc'h ret evit deski ar skiantchou uhel-ze, ne bare ket warnan : kelou fall a deue beteg ennan. Anaout a ra en deus ranket e dad, goude beza kollet e vadou, tec'hout d'ar red, evid en em ziframma diouz ar maro, hag eman, e vamm, klanv, war hent Guadalajara. Met leun a fizians e Doue, Miguel a stag, evelato, d'al labour.

Kerkent ha gouere 1914, mignoned Carranza a vale war zouarou Stad Michoacan ; kêr Zamora, tost da El Llano a zo kouezet en o galloud, hag e rankas al leaned yaouank en em jacha, d'ar 15 a viz eost, a strolladou warzu ar c'hêriou a ziwadro. Koulskoude, Miguel a jom kuzet e kêr

beteg an 29. Da bardaez an deiz-man, e wisk dilhad kouer ha gand eur c'henvreur, e kerz e kreiz an dispac'herien a leugn an hentchou.

Antronoz, tri lean yaouank all a deu d'o diambroug hag o femp ez eont gand evez etrezek Guadalajara. Bale a reont epad tri devez, oc'h en em guzat bep an amzer er c'hoajou evid en em ziwall diouz an dispac'herien. D'an 2 a wengolo, Pro, warnan breman dilhad mevel, a zo, gand e vignoned, en em gavet e kêr Guadalajara. Trizek lean eus ar Gompagnunez, a oa digouezet en o raog. Dre e levez e frealz hag e kennerz ar re all. Muioc'h eget ar re-man, e rank moustra war e anken, rak kaout a ra e vamm, e vreudeur hag e c'hoar vihan gwasket gand ar vrasa dienez. E galoun, ken madelezes, a zo glac'haret gwasoc'h a ze dre ma ne c'hell ket o skoazella.

Evitan da veza ankeniet, ne ehan ket evelato da rei e amzer hag e galon d'e dud ha d'e vignoned, o tont bendez war o zikour. Gouzout a ra n'emaomp war an douar nemet evid ober vad, evit servicha hon nesa evel m'en deus Jezuz her servichet. Gwelout a ra en dro d'ezan taliou tenval : evid o laouenaat, e krog en eun delenn hag, en eur c'hoari warni, e kan gwerziou aozet gantan dre ma 'z a. Ar re drista, oc'h e zelaou, a gav adarre al levez.

Dre c'hras Doue, eur beleg a deuas da greski an niver anezo. Eun deiz e veze lavaret an oferenn en eun ti, antronoz en eun ti all. Gant Jezuz en o c'halon, an dud yaouank-man a c'houzanv o stad reuzeudik hep re a enkreiz. Zoken e poagnont da ober vad en dro d'ezo. Na Miguel Pro a garje beza bet beleg neuze ! Daoust da ze, e ra kement a zo en e c'halloud evit frealzi ar re o deus poan. Klevout a ra ez eus eur vaouez koz war he zremenvan, ha n'eus den en he c'hichen ; mont a ra raktal daveti. Chom a ra e tal he gwele epad an nozvez penn-dabenn, o pedi hag o tougen ar glanvourez toc'hor da bedi ; ar goziadez a varv, goude beza poket d'ar grusifi en deus al lean yaouank stardet meur a wech war he mizellou.

Abenn eur miz e teu d'al leaned ar gemennadurez da dremen en tu all da harzou ar vro. Kelou hag a oa doanius meurbet da Viguel Pro ha d'e vamm ! Met o c'halonou a oa boazet da c'houzanv. Da unan hag a oa ét d'he gwelet, ar vamm, en eur ziskouez skeudenn ar Galon Zakr, stag ouz ar voger, el lec'h a enor, a lavaras : « Laouen oun da veza dalc'het nemet an dra-ze ha da veza dioueret pep tra evid ar C'hrist ; breman ne jom gannen nemet skeudenn ar Galon Zakr a vennigo va zi ha va bugale. »

Deiz ar c'himiad a voe lakêt d'an 2 a viz here, eur gwener kenta ; goude eun oferenn-bred ha bennoz ar Zakramant, al leaned yaouank en em laka en hent. Miguel Pro a lavar ar c'henavo diweza d'e vamm ; evit gellout beza beleg, e rank tec'hout ; mont a rank d'an harlu. Nag eo c'houero an daelou a c'hlep daoulagad an den harluet o sellout, evid ar wech diweza ouz bro e gavell hag ouz kement hini a gar enni.

(Da genderc'hel).

M. S.

Diou varnedigez war ar Vasked

D'an 12 a viz gwengolo, e lennemp war « Breiz » :

« Kentel a furnez : kemerit truez a-ziabell ouz ar Spagnoled, hag ar Vasked. Met prenet oute, mar plij, dorjoug ho kalon ha dorjoug ho ti !

« AR YEODET. »

War gazetenou an 18 a viz gwengolo e lennemp :

« Ar Vasked a zo reuzeudik : ar garantez kristen a c'houlenn ouzomp rei skoazell d'ezo ; hor breudeur int, dre ar feiz, an darn vrasa anezo hag eno e kavimp eun digarez all ouspenn da zont war o sikeur.

« Cardinal LIENART. »

Kentel da denna ac'hano : Arabad eo morse barn eur bobl diouz eun den, nag eun den diouz eur ger.

E Bleun-Brug Plougastel

Prosesion

Marc'heien Plougastel e penn ar prosesion

An Abad Yann Landevennec (Xavier de Langlais) hag en e gichen, Gwezennog, unan eus merourien an Abati (Marieq an Toiser).

Sant Gwenole

Prosesion Dirinon e Plougastel.

Relegou sant Gwenole miret e Landevennec, Lokgwenole hag e Montreuil, douget gant Plougastelliz.
(Skeudennon an « Ouest-Eclair »).

Ar Stur hag ar Roenvou

«x»

*Roenvou eur vag vras
A wallgomze eus ar stur
O lavarout d'ezan gant kas :
« Allo ! Bezomp eur wech fur !
Ni eo 'ra al labour a-hed
Hep gounit morse grinsenn ebet !
Hag an Aotrou a sell ouzomp, ar mec'hiek !
Benveg hep ezomm ! Stur lezirek ! »*

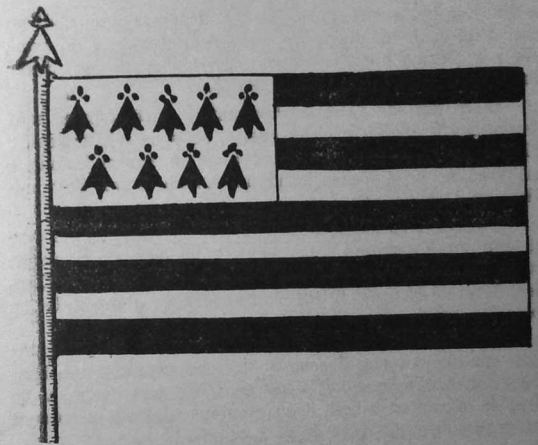
*Endra ma komzent eur barr-arne
A sav war ar mor diroufenn
Ha war eün d'ar vag 'vel eur charre
E heuilh gant tiz e aroudenn
Ar gouelioù 'glemm truezus ;
Ar gwagennoù 'sailh nerzus ;
Ar roenvou 'eneb kalonek ;
An avel, el lien holonek,
A grog gwasoc'h-gwas.
Ar roenvou 'ya 'trezek ar raz !
Dirazan o deus, erfin, skrijet,
A-us da bep roc'h o deus nijet :
Sonet oa 'vito eur ar maro.
Eur wagenn grev, 'n eun taol garo,
He deus dibennet ar roenvou
Hag o strinket betek an nenvou.
Gaouiat oa o zamalladenn,
Rak ar stur 'n eur strakadenn
A lak ar vag en hent mat
He beg er wagenn, he lost er strad.*

*Ouz ar vag-se dem-henvel hep distro na tro,
Eo bag-vras ar Vro.
Unan a dle gouarn, ar re-all holl senti
O plega d'ar sturier ha nann oc'h enebi
Eman ar Furnez,
Brasa mad hor buhez.*

Yann GORRIGAN.

307

Drapo Breiz

Warlerc'h Bleun - Brug Plougastel

Bourc'h Plougastel, epad gouelioù ar Bleun-Brug, a zo bet fichet kaeroc'h eget Brest, er bloaz 1932 ha ken haer ha Gwengamp, er bloaz 1930.

Eun neubeudig tud, eus a ouenn ar re a vez atao o klask pemp troad d'ar maout, a zo bet hag o deus kavet abeg en drapoioù breizek grêt war stumm an hini a zo e penn an nec'h ar bajenn-man hag o deus lavaret e oant, nann drapoioù Breiz, met hepken drapoioù ar rumm Bretoned a venn dispartia Breiz diouz Bro-C'hall.

Evit lavaret ar wirionez ec'h anzavomp eo bet grêt an drapoioù-se war stumm an hini a zo o ficha a-us Ti

Breiz Diskouezadeg Paris (**Pavillon breton de l'Exposition Internationale**) a zo bet kavet mat gant pennadureziou ar C'houarnamant ha sahet gant pennadureziou ar Gouarnamanchou estranjour deuet da welet traou kaera hor Bro, diskouezet, er bloaz-man, e Paris.

Ma vije bet ret a-raok ober an drapo-se kaout ali an holl Vretoned, he divije bet amzer ar goukouk da gana meur a vloaz c'hoaz, a-raok ma vije bet gwelet drapo Breiz o ficha war mogerioù Paris.

D'an deiz ma raed, e Plougastel, pardon bras sant Gwennole, drapoioù breizek evelse, eo a oa ivez o ficha e Plozevet evit gouel ar Biniou, a-us an hentchou hag e sal vras ar pred, renet gand an Aotrou Yann Zay, ministr an Deskadurez.

An drapoioù-se a zo warno nao erminig du ha nao riblenn zu ha gwenn, da zegas koun eus nao eskopti Breiz, da lavaret eo : Roazon, an Naoned, Gwened, Kemper, Kastell-Paol, Landreger, Sant-Brieg, Sant-Malo ha Dol.

Erminigou du hepken war gwenn a c'hell beza mat evid eur skoued (un écusson) hag eur banniel (une bannière) met n'hellont ket beza mat evid eun drapo a dle beza ês, e anaout a-bell, dre e liouiou : al liouiou eo a ra an drapoioù.

Ha n'eo ket gant liouiou gwenn ha du eo bet fichet bourc'h, hentchou ha tiez Keranna, epad gouelioù bras trede kantved adsavidigez pardon santez Anna, e Keranna, er bloaz 1924 ha 1925 ?

P'eo gwir drapo Breiz gand e nao erminig hag e nao seizenn gwenn ha du a zo bet kavet mat ha kaer, gand ar C'hallaoued o-unan, ne welan ket perak e c'hellfe ar Vretoned kaout abeg ennan : gwir eo, lakât eur bern Bretoned d'en em glevet a zo ken dies da ober ha divrug Menez Are.

Y.-V. P.

An Aluzen

REBECH D'AR PAOUR E ZIENEZ
ZO DIGERI DOR D'AR GERNEZ.

Eun devez, pell a zo abaoe, eun denig koz, gwisket gant truilhou ha daoubleget dindan bec'h an oad hag an dienez, a deuas da gichen dor eur vaouez pinvidik da c'houlenn an aluzen.

Houman ne gemeras truez ebet outan : « Tamm an-duilhenn goz, emezi, mont a reoc'h gant hoc'h hent ; aman ne vez ket roet an aluzen da dud lezirek evelloc'h-c'houi ! »

Ar paour kêz a dec'has, anken en e galon.

Demdost e oa eun tiik paour ; ar wreg, diwar dreg-jou he dor, he devoa klevet komzou yut he amezogez ; truez a gemeras ouz ar paour kêz klasker : « Deuit, aman, emezi ; deuit en ti, tadig koz ». Hag e roas d'ezan lèz da eva ha bara da zebri, ar pez a gare.

En eur vont kuit, ar paour-kêz a zavas e zaou zorn, war benn ar wreg he devoa e zigemeret ker mat : « Kristenez karantezus, emezan, warc'hoaz, epad an deiz, c'houi a gendalc'ho da ober al labour kenta a reoc'h, goude ma vezoc'h savet ! »

Ar vaouez ne daolas evez ebet ouz ar c'homzou-se. Pa oa deuet an noz ez eas d'he gwele ; kousket a reas c'houek, evel unan a zo dizamm hag eün he c'houstians.

**

En devez warlerc'h, en eur zevel e teuas c'hoant d'ezi da vuzula eun tammig lien gwenn he devoa prenet da ober eur gornetenn da lakat d'ar zuliou bras. Met, Gwerc'hez Vari ! Kaer he devoa muzula ha muzula an danvez a astenne atao hag a-benn an noz an tiik paour a oa leun kouch a lien gwenn eus ar c'haera.

**

Ne voe ket pell e voe anavezet dre ar vro, ar baeamant roet gand ar paotr koz evid e lein.

Neuze, ar vaouez pinvidik he devoa e wallgaset a zavas keuz ganti : « O ! mar teufe d'ezan dont en-dro, emezi, me a rofe d'ezan, en töl-man, eun digemer, eun tamm mat gwelloc'h c'hoaz, eget hini va amezogez ! »

Kerkent ha m'he devoa lavaret ar geriou-se, edo ar paourkêz e tal he dor : « Tadig koz, emezi, deuit en ti, en han' Doue ; hizio ema fest an oc'h ganeomp ; me a zo o vont da frita d'eoc'h gwadegennou ha c'houi a welo ha mat int.

« N'eus ket bet an dra-ze c'hoaz ouz ho staon ; epad nao miz, da nebeuta, c'houi lipo ho mourrou, diwarno, tadig koz ! »

Ar paourkêz a yeas en ti ; debri hag eva a reas hag a-raok mont er mêz ec'h astennas e zorn war benn ar wreg : « Maouez, emezan, c'houi a ray, epad an deiz, warc'hoaz, al labour a reoc'h da genta, en eur zevel. »

— Aze eo, eme ar wreg, lorc'h bras enni !

Tridal a rae gand ar joa.

Kent evit mont da gousket, e lakeas a-zindan he flueg, eur yalc'had aour : « Warc'hoaz, en eur zevel, me a gonto ar re-ze, a zonje, hag em bezo aour a-walc'h ha pa vefe da breman maner Keryann e vefe hag em bezo peadra da gemerout mitizien ha mevelien ar pez a girin.

Ne gouskas banne e doug an noz. An deiz a deuas ha kerkent e savas. Edo, en he dorn he yalc'had aour pa zilmmas eur c'hoanen eus a douez an dilhad, war he zal ; an aneval bihan a groge mort hag ar vaouez d'en em skrabat.

Neuze avat, ec'h en em gavas ganti eur c'hoari all : ne oa mui evid eüna he brec'h ; kaer he doa e skrabe, e skrabe hag e skrabe atao. An noz a deuas hag ar vaouez kêz a skrabe c'hoaz.

A-benn ar fin e savas mez ganti hag e tec'has eus ar vro ; abaoe, n'eus ket bet klevet hano anezi ken.

Doph AR MEZOU.

Leoriou Nevez

MONSEIGNEUR JOLIVET, Oblat de Marie-Immaculée,
Evêque de Belline, Vicaire apostolique de Natal,
par M. le Chanoine PERENNÈS,
Aumônier de l'Hôpital de Quimper.

Buhez kaer eun abostol breizat moulet en eul leor a 190 pajenn hag a gaver e gwerz e ti an Oberour.

LE MOUVEMENT BRETON,

par M. René BARBIN.

Aux Editions « Armorica », Carhaix. — Prix : 15 fr.

BRETONED AR C'HREISTE

Bulletin mensuel de la Colonie bretonne de Dordogne et du Sud-Ouest.

Directeur : Abbé Mevellec, 24, boulevard de Versonne, Périgueux. — C. C. Bordeaux 49.482.

Prix de l'abonnement : 10 francs.

Ar Breur hag ar c'hoar

E liorz maner Keraoul, kuzet evel eun neiz e kreiz koajou bras an Argoat, du-hont, tostig da Santez Anna-Wened, d'ou vugel, Jakig ha Maria, a c'hoarie laouen. O c'herent a gemere plijadur o sellout outo ; kaer e kavent o bugaligoù, henvel-mik o daou gant o bleo melen, hag o mouezioù lirzin, evel kan an eostig, a sav ken flour ha ken brao en abar-daez-ze, ma oa eun dudi o c'hlevout, ha ma tregerne ganto al liorz a-bez.

Itron Geraoul, azezet e tal he fried, al levenez o para war he zal troet ouz an nenv, a zeblante lavarout : « Na pegen eurus omp-ni ! Ra vezo meulet an Aotrou Doue. »

Edod neuze er bloaz 1770.

Ugent vloaz a zo tremenet abaoe....

Eun avel a spont hag a strafuilh a c'houez war douar Breiz... An Dispac'h vras — pe ar « revolution » — a laka freuz ha reuz dre holl.

Itron Geraoul he devoa kollet he gwaz abaoe eur pennad a oa hag he mab Jak, a oa tec'het eus ar vro hag hen c'hoaz yaouank flamm.

Er gêr, da frealzi ar vamm baour, glac'haret holl, ne chome nemet Maria, he merc'h koant ha karantezus, oajet a zaou vloaz war 'n ugent.

Miz mezeven a oa neuze. An dervez a oa bet tomm mat, ha setu gand an noz, e tarzas eur barrad arne skrijus.

Al luc'hed hep ehan, a freuze a n oabl eus eun tu d'egile ; ar gurun a strake o lakaat an tiez hag an dud da grenn, hag ar glao dindan nerz eun avel foll, a lope war an toennou hag a ruihe war an henchou evel steriou dic'hlanet.

An Itron hag an dimezell a Geraoul, e sal vras ar maner, a veilhe ouz sklerijenn eur c'houlouenn zis-eur seurt amzer ; ar vamm a lavare he chapeled hag ar verc'h a rae stamm.

— Va mamm, eme Varia, c'hoaz eur pennadig all, c'hoant am eus da echui chiletenn va breur en abar-daez-man.

— Da vreur ! va merc'h paour, aon bras am eus na c'hellfe morse dougen ar jiletenn gaer se ; setu keit-all a zo, n'hon eus kelou ebet anezan. O va Doue ! piou c'hoar, marteze va mabig kaez a zo maro a-benn breman....

Diridign ! Diridign ! Diridign !

A-zioc'h an nor, ar c'hloc'hig a zonas ken nerzus ma skrijas an diou vaouez. Unan bennak a c'houlenne digor.

Eur mevel, spontet, a deuas buan en ti.

— Aze, e-tal an nor, ez eus, emezan, eun estranjour treset fall, a c'houlenn lojeiz evid an noz. Gwelloc'h e ve a gredan e lezel da vale, rak aon am eus na ve eun den fall bennak.

Eul luc'hedenn vras a frailhas an oabl hag ar gurun a strakas gwasoc'h eget biskoaz.

— It, eme an Itron, en eur ober sin ar groaz, ha grit d'an den-se dont en ti, rak pec'hed eo lezel eun den er-maez, gand eur seurt amzer, hag e ve eun torfetour e ve.

An estranjour a deuas en ti. Bez e oa eur pennad mat a zen yaouank, stummet kaer, gantan eur vantell zu a ziskenne diwar e ziskoaz betek e dreid ; eun tok ledan a c'holoe e zremm.

Piou 'oa an den-se ? Eur mignon ? Eun enebour ? Setu ar sonjou a dreuzas spered an diou vaouez.

Aet kuit ar mevel, an den dianav a dennas e dok ledan, o rei da welout eur penn kaer gand bleo rodellet hag eun dremm laouen, mervel bras ouz dremm ar plac'h yaouank.

— O va Zalver benniget, Jak eo ! eme ar vamm hag ar verc'h en eul lammet da bokat d'ezan. Penaos 'ta, mab paour, ec'h en em gavez aman ? Pebez dudi ! Pebez levezek kaout er gêr an hini a sonje d'eomp, a oa kollet evid mat ! Mil bennoz d'ec'h, va Doue !

Jak a lavaras, penaos e oa tremenet e vuhez abaoe an deiz m'en devoa kuitaet e vro, nemed e kuzas outo meur a dra glac'harus, gand aon d'o sponta .

Kaozeal a rejont evelse betek hanter-noz. Neuze ar vamm, laouen bras, a gasas he mab d'e gambr. Deuet da gichen he gwel, ec'h en em daolas war he daoulin dirak eur groazik, hag eus a

greiz he c'halon e trugarekaas Doue, da veza adroet d'ezi he-mab a oa kollet.

Maria a ziskennas el liorz ; ken fromet e oa bet o welout he breur, ma oa aet diouti ar c'hoant kousket ; hag e teue hag ez aedre al liorz-se, a dregernas alies gwechall pa c'hoarie, eno gand he breur karet. He c'halon a jome strafuilhet hag a lamme direiz en he c'hreiz, pa en em gavas en eun taol, tal ouz tal gand Matelin ar mevel koz.

— Dimezell, emezan, goustadik, d'eomp pelloc'hik mar plij, evid mirout na glevje an Aotrou Jak... O ! ma ouijec'h !

— Ma ouijen petra ? eme ar plac'h yaouank ankeniet. Petra 'zo erruet ?

— Petra 'zo erruet ? O va Doue, an Aotrou Jak n'eo deuet d'ar gêr, nemed evid ar wech diweza... Warc'hoaz vintin, da eiz eur, e tle... e tle... mervel... e Gwened.

Hag ar mevel koz, en eur ouela, a gontas ar pez a oa erruet. Eun armead tud vat, bet tec'het diouz o bro arak ar revolution, a oa nevez diskennet war zouar Kiberen. Dont a raent eus Bro-Zaoz, da zifenn o feiz hag o Breiz, gwasket gand tud fall.

Siouaz ! eun trubard daonet o gwerzas, hag ez int bet flasket gand ar Republikaned. Ar re anezo a chome c'hoaz beo, a oa d'ar mare-se er prizon e Alre, o c'hortoz beza fuzuliet, ha Jak a oa eus ar re-se.

Ar varnerien a roas aotre d'ezan goulskoude araoak mervel da vont da saludi e vamm gand ma roje e c'her da zistrei a-benn an eur merket en deiz warlerc'h. Ha setu perak ec'h en em gave, en deiz-ze, e Maner Keraoul.

— Lavaret en deus d'in, eme ar mevel, e zihuna a-benn pemp eur warc'hoaz vintin ha chom d'e c'hortoz e kichen an nor-guz, gand ar c'harr. Toui a ran, avat, ne zentin ket, rak ne fell ket d'in kas d'ar maro, an diweza eus ar Geraouled.

Maria a zelaouas dilavar. Met he dremm dislivet gand an anken, a lavar re pegen glac'harus e oa ar c'helou-se eviti.

Eur sonj a dreuzas he spered ankeniet :

Nann ! Nann ! he breur ne varvo ket. E varo a rafe re a boan d'he mamm. Hi eo a varvo en e blas ; he buhez n'eo ket ken prisius hag hini he breur. Mervel a ray eta, ha Jak a vevo hag a frealzo ar vamm.

— Paourkêz Matelin, emezi neuze, eur ger roet a zo santel. Me va-unan eo a zihuno va breur warc'hoaz da bemp eur. C'houi her gortozo, e-kichen an nor-guz da bemp eur hanter !....

Mont a reas er maner. War-laez, kambr an Aotrou Jak a oa bezet en denvalljenn.

H e m a n, brevet gand ar skuisder hag ar boan spered, a gouske mik. Ganti eun tammig letern, Maria a yeas didrouz e kambr he breur. War an daol eul leorig a zevesion a oa digor, er bajenn m'edo ar pedennou da lavarout dirak ar glanvourien war o zremen-van. Ar paotr yaouank en devoa preparet e ene da vont dirak Doue.

Goustadik e tastumas dihlead he breur,

hag e teuas er-mêz hep dihuna ar c'houster.

Buan, en eur grena eun tammig, e troc'has he fennad bleo me-

len rodellet ; gwiska a reas e zilhad, ha setu m'edo henvel mik ouz he breur. Hag, o koueza war he daoulin, e lavaras :

— Santez Anna, Gwerc'hez Vari, roit d'in breman nerz-kallon, da zougen ar groaz pounner-man betek penn.

Goude beza graet sin ar groaz war he c'halon e tiskennas. Pemp eur a oa sonet, ha war an hent Matelin gand e garr a c'hortoze.

En eur dremen dre zindan prenestr he mamm hag he breur, e taolas warno eun diweza sell karantezus ; kutuilh a reas el liorz, eur rozenn wenn du-dius, a spilhennas war he c'halon, hag hi er c'harr, hag en hent.

Eiz eur a sone pa zigouezet e Gwened. Ar brizonidi, en eur vandenn, kelc'hiet gant soudarded a gerze d'ar maro.

Ken dinec'h ha tra, Maria a yeas en o c'hreiz, ha prestig, edont digouezet el lec'h ma tleent beza fuzuliet.

Neuze ar vourrevien a hanvas pep hini dre e hano, da welout hag an holl a oa eno.

— Jak Keroual ! eme eur vouez rust, mouez eur zoudard hanter vezo.

— Aman, eme ar plac'h yaouank, hag ez eas dispont d'en em-lakaat el lec'h diskouezet d'ezhi....

Strakadennoù spontus hag ar paourkêz prizonidi, kaera bleu-niou hor Breiz, a gouezas an eil warlerc'h egile, drailhet gant tennou ar Re C'hlas.

Maria, skoet e kreiz he c'halon, a oa astennet maro-mik, e-ken-ver ar Vretoned all, maro evel di Doue hag ar Vro.

He dremm kaer, troet ouz an Nenv, a oa laouen er maro, ha war he c'halon ar Rozenn wenn a chome ruziet gand he gwad.

Matelin a welas an dud kalonek-se o vervel, hag e tistroe breman warzu Keraoul, gand e garr, glac'har leiz e galon.

Edo o kuitaat kêr Wened pa vennas koueza diwar e skaon, gand an estlamm hag ar spont : dirazan edo Jak Keraoul hag hen maro, a sonje d'ezan...

— Matelin, eme Jak, petra ec'h eus graet, reuzeudik ? Eus a belec'h e teues ?...

Ar paourkêz servicher, abafet ha sonnet evel eur mên a c'hros-molas :

— Ma n'eo ket c'houi... piou 'ta neuze... am eus gwelet a vevel... du-hont dindan an tennou fuzuilh ?

Jak a gomprenas, ha rannet e galon e kouezas semplet d'an douar : ar paourkêz paotr yaouank a zigoueze re ziwezat da zave-tei e c'hoar. Pa oa dihunet diouz ar mintin, pemp eur a oa sonnet pell a oa. Buan-buan, e savas; klask a reas e zilhad : kollet e oant, pe guzet.... Gervel a reas e c'hoar... Gervel a reas Matelin..., den ne responte..., den ne ouie e pelec'h e oant.

Nec'het bras, e wiskas dilhad all, ha kuit d'ar red, warzu Gwened, betek m'ac'h erruas gant ar mevel....

Maria a oa maro..., maro en e blas... Maro evel eur verze-rez.

Erruet er maner, e tizemplas.

Klask a reas tec'hout. Fellout a rae d'ezan en em deurel etre daouarn e enebourien ha mervel ivez evel e c'hoar garantezus.

Glac'har spontus e vamm hen dalc'has en he c'hichen. Re e vije eviti koll he daou vogel. Jak eta ne varvo ket, dre garantez e-vid e vamm.

Antronoz, Matelin, mintin mat, a rede adarre warzu Gwened gant e garr. War an dachenn a varo e kavas korf sonnet ar verze-rez yaouank : eur gweneg bennak roet d'ar gedour, hag ar c'horf maro er c'harr ha buan d'ar gêr.

Korf Maria evel relegou eur santez a voe douaret e chapel ar maner ha diwezatoc'h pa echuas an Dispac'h, e voe savet eur hez dispar, warnan ar ger-man hepken : MARIA.

Outan e voe staget eun arc'hig alaouret, enni ar ROZENN WENN ruziet gand gwad ar verze-rez.

Bemdez, d'an eur ma kouezas ar c'hoar garet, drailhet gand an tennou, Jak Keroual, breman tad a familh, a ra d'e vugale pedi eno a greiz o c'halon. Hag e lavar d'ezo, an dour en e zaou-lagad : « Dalc'hit sonj eus ho moereb. Hounnez a oa eur santez. Anez hi, bugaligou, ne vije ket bet ac'hanoc'h, morse. Ra vezo da viken e gloar an Elez. »

(Renket diwar F. Cadic gant Filhor Sant Erwan).

KUZULIOU AR GEGINEREZ

DIOU GOUIGNENN AVALOU

Kemerit c'houec'h aval ; lakit, war an daol, pevar loaiad vleud, teir loaiad sukr malet, eun nebeudig kanell, daou vi, hag eur banne laez ; kemmeskit an holl draou-ze d'ober eun tamm bres tano ; kignit an avalou ; lammit ar galonen anezo ; troc'hit an avalou e tammou tano hag o c'hemmeskit gand an traou all. Lakit da domma war an tan, en eur gastolorenn, eul loaiad amann, ha pa vezo teuzet, tolit ho pres er gastolorenn ; arabad eo d'eoc'h e gemmesk ken, met e lezel da boazat hag ober tan dindan ; lakat ive tan war c'horre. Ar gouignenn-man a vez gwelloc'h ez tomm ; lakat a c'heller ive, er bres, eur wernnad win ardant pe rhum.

EIL KOUIGNENN

Kignit daouzek aval ha lammit ar greizenn anezo ; o lakit da boazat ha da deuzi zoken, war an tan, gand eun tammig kanell ; silit hoc'h avalou dre eun tamouez orjal ; lakit ar yod-avalou-ze en eur gastolorenn, war an tan, gand eul loaiad bleud-patatez, eun hanter-lur sukr malet hag eun tamm amann ; goude beza hel lezet da vitono war an tan, tennit ho yod-avalou, war eur plad, da yena ; pa vezo yen, a taoloc'h ennan, c'houec'h vi, a dorroc'h, an eil war-lerc'h egile, en eur gemmesk gand eur fourchettez ; taolit ho kouignenn en eur moull amanennet ; lakit da boazat, epad eun hanter-our, en dour, moull hag all, ar pez a hanver e galleg « bain-marie », ha di-voulit war eur plad.

LIZIG.

Yec'hed ar Vugale

ar **"Sirop FERET"**

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennoù hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vial eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trouklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu war-lerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.
Dépôt principal : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRES**,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE
L. JEZÉQUEL

Tenner dent

Loret gant skol-vedesinerz Paris

A denn an dent bep poan hag a laka dent nevez, war aour
ha war gaoutchouk, hervez ar skouerioù diveza
Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun. e **LESNEVEN**. Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e
BRASPARTS hag er **FAOU**. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo
digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue eur beteg kreisteiz, ha da
2 eur beteg 6 eur. Téléphone 0-16

Eun hano hepken ↑

Ar gwella marc'hadour lunedou a zo e **MONTRouLEZ!**...

LUNEDOU a bep seurd
evit an holl

Eun dibab eus an traou
gwella evit ar-re vouzar

Photos - Appareils - Plaques - Pellicules
(de toutes marques)

Ti POITEL — Ti glas — Ti a fizians

War blasenn Thiers
MONTRouLEZ

Ti koz L'OLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs

18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — **BREST**

... Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj
eo en **HON TI** eo e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an
dessiniou nevesa e mouchoueroù ha tavancheroù brodet.

SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had
eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a **UGENT REAL DRE GANT** a vez roët
e marc'hadourez. ha **DEK DRE GANT** d'ar familhou ni-
verus diwar diskouez o c'hartenn.